

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**BİR PROBLEM OLARAK GÜNCEL SANATTA
KİMLİK OKUMALARI**

HATİCE GÜVEN

RESİM ANASANAT DALI

KASIM 2019

BİR PROBLEM OLARAK GÜNCEL SANATTA KİMLİK OKUMALARI

Hatice GÜVEN

DANIŞMAN Doç. Dr. Harika Esra OSKAY MALICKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESİM ANASANAT DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2019

Hatice GÜVEN tarafından hazırlanan “BİR PROBLEM OLARAK GÜNCEL SANATTA KİMLİK OKUMALARI” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Resim Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Harika Esra OSKAY MALİCKİ

Resim Anasanat Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.....

Başkan: Prof. Tansel TÜRKDOĞAN

Resim Anasanat Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.....

Üye: Dr. Öğr. Ü. Seval ŞENER

Heykel Anasanat Dalı, Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum.....

Tez Savunma Tarihi: 27 / 11 / 2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hatice GÜVEN

27/11/2019

BİR PROBLEM OLARAK GÜNCEL SANATTA KİMLİK OKUMALARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Hatice GÜVEN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Kasım 2019

ÖZET

“Bir Problem Olarak Güncel Sanatta Kimlik Okumaları” konulu bu tez çalışmasında güncel sanatı odağa alarak konunun çağrıştırdığı bağlamların irdelenmesinde felsefe, sosyoloji ve psikoloji biliminin kavramları ile yaklaşım sözkonusudur.

Kimlik kavramı, bireyin yer aldığı toplum ile etkileşimi sonucu şekillenmektedir. Çağın gelişmeleri içerisinde yer alan bireyin kendisine sunulanları koşulsuz kabullenmesi tek tipleşen bireylerin oluşmasında etken olmaktadır. Bireyin, bilinçli ve bilinçsiz olma durumunda ki farkındalığını yitirmesinin kimliksizleşme sorununu gündeme getirdiği düşünülmektedir.

Birçok sanatçının ele aldığı kimlik olgusu farklı disiplinlerle işlenmektedir. Tez çalışmasına günümüz sanatının düşünsel perspektifinden bakılmıştır. İlgili literatür ve konuyla ilişkili seçilen sanatçıların çalışmaları kapsamında tez konusu incelenmiştir. Kişisel uygulama çalışmalarının görselleriyle desteklenerek konu – biçim – düşünce açısından incelenerek sonuçlandırılmıştır.

Bilim Kodu : 40408

Anahtar Kelimeler : Kimlik, güncel sanat.

Sayfa Adedi : 39

Danışman : Doç. Dr. Harika Esra OSKAY MALİCKİ

IDENTITY READINGS IN CURRENT ART AS A PROBLEM

(Master Thesis)

Hatice GÜVEN

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF FINE ARTS

November 2019

ABSTRACT

In this thesis titled “Identity Readings in Current Art as a Problem” by focusing on current art, in the examination of context that the subject evokes the concepts of sciences of philosophy, sociology and psychology can be approached.

The concept of identity is shaped by the interaction of the individual with the society in which he or she is located. Unconditional acceptance of the individual presented to him in the developments of the age is effective in the formation of standardized individuals. It is thought that the loss of awareness of the individual in case of being conscious and unconscious raises the problem of de-identification.

The phenomenon of identity has been dealt with many artists is handled in different disciplines. The thesis is examined from the intellectual perspective of current art. The subject of the thesis is examined within the scope of the related literature and the works of selected artists. It has been concluded by examining in terms of subject – form – thought were supported by visuals of personal application studies

Science Code : 40408

Key Words : Identity, current art

Number of Pages : 39

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Harika Esra OSKAY MALICKI

TEŞEKKÜR

Tez danıőmanım ve değerli hocam Sn. Doç Dr. Harika Esra OSKAY MALİCKİ'e ,
manevi desteęi için deęerli aileme, kardeőim Nazife AKGÜN'e ve bende emeęi olan
tüm hocalarıma teőekkürümü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
RESİMLERİN LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. KİMLİK	3
3. SANATÇI ÖRNEKLERİ	7
3.1. Kutluğ ATAMAN.....	7
3.2. George SEGAL.....	8
3.3. Andy WARHOL.....	9
3.4. Gillian WEARING	10
3.5. Nikki S.LEE.....	12
4. ARAŞTIRMANIN UYGULAMA ANALİZLERİ	13
5. SONUÇ	35
KAYNAKLAR	37
ÖZGEÇMİŞ	39

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 3.1. Kutluğ Ataman, “Uyuyan Martin”, 1999, video yerleştirme.....	7
Resim 3.2. George Segal, “Elinde Çene ile Wendy”, 1982, 36,2 x 25,72 x 21,59 cm	8
Resim 3.3. George Segal, “Bir Sandalyede Kız”, 1970, 91,4 x 61 x 30,2 cm	9
Resim 3.4. Andy Warhol, “Marilyn İki Kanatlı Tablo”, Marilyn Diptych, 1962.....	10
Resim 3.5. Gillian Wearing, “Maske ve Ayna Arasında”, 2017	11
Resim 3.6. Nikki S.Lee, “Katmanlar”, New York 2, 2007	12
Resim 4.1. Hatice Güven, Modelden oluşturulan alçı kalıp, 18x20cm.....	13
Resim 4.2. Hatice Güven, “Kurgu Özgürlük”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit	15
Resim 4.3. Hatice Güven, “Kurgu Özgürlük”, 2019, Uygulama aşamasından kesit.....	15
Resim 4.4. Hatice Güven, “Kurgu Özgürlük”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm.....	16
Resim 4.5. Hatice Güven, “Siyah Sessiz Çılgılık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit	17
Resim 4.6. Hatice Güven, “Siyah Sessiz Çılgılık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Deneysel uygulama araştırması.....	17
Resim 4.7. Hatice Güven, “Siyah Sessiz Çılgılık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm.....	18
Resim 4.8. Hatice Güven, “Karanlık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.....	19
Resim 4.9. Hatice Güven, “Karanlık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.....	19
Resim 4.10. Hatice Güven, "Karanlık", 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm	20
Resim 4.11. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm. Uygulama aşamasından kesit	21
Resim 4.12. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm. Deneysel uygulama araştırması.....	21

Resim 4.13. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm. Deneysel uygulama araştırması.....	22
Resim 4.14. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm	22
Resim 4.15. Hatice Güven, “Karmaşa”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.....	23
Resim 4.16. Hatice Güven, “Kendini Arayış”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.....	24
Resim 4.17. Hatice Güven, “Dönüşüm”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.....	25
Resim 4.18. Hatice Güven, “Benzersiz”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm	26
Resim 4.19. Hatice Güven, “Kayboluş”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.....	27
Resim 4.20. Hatice Güven, “Derin Sessizlik”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.....	28
Resim 4.21. Hatice Güven, “Bilinçsiz Boşluk”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.....	29
Resim 4.22. Hatice Güven, “Kutsal Öz”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.....	30
Resim 4.23. Hatice Güven, “İçindekiler”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.....	31
Resim 4.24. Hatice Güven, “Direniş”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm	32
Resim 4.25. Hatice Güven, “Öze Çağrı”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.....	33

1. GİRİŞ

Sanatçı çağının en önemli tanığıdır. Yaşadığı yüzyılın teknolojik gelişmelerinden etkilendiği ve kayıtsız kalamadığı gibi sanat yapıtını da üretildiği koşullardan bağımsız olarak değerlendiremeyiz. Bu anlamda her çağın sanatı, döneminin toplumsal, sosyokültürel yapısı, teknolojik ve siyasal gelişmeleri ile birlikte yansıtmaktadır.

Değişen dünya koşullarında sanat da değişime paralellik göstermekle birlikte yaşamı sorgulama ve farkındalığın ortaya konması adına önemli alanlardandır.

Bireylerin yaşam biçimlerinde meydana geldiği düşünülen benzerleşme durumunun günümüz sanatında nasıl şekil aldığı anlamak, tartışmak ve örneklemek önem kazanmaktadır.

Tezde yer alan çalışmalarda, bireyin bilinçli kişiliğinin kaybolması sonucunda kendi olarak varlık gösterememesi, iradeden yoksun bir sürecin içerisinde yer aldığı düşünülmektedir.

Kimlik kavramının sanat ortamında sanatçılar ve çalışmaları yönünden irdelenmesine çalışılmıştır. Bu bağlamda kimlik olgusunun karmaşık yapısı yansıtılmaya çalışılmıştır.

Araştırma hem kavramsal hem uygulama çalışmaları yapılarak konuya kişisel bir bakış açısı sunabilmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temelinde çağdaş sanatı merkeze alan yaklaşımlarla sınırlıdır.

2. KİMLİK

İnsan, düşünen, sorgulayan, toplumsal ve sosyal bir varlıktır. Bu bağlamda bireyin kimlik oluşum süreci sürekli değişim halindedir.

Kimliğin oluşum aşamasını yalnızca bireysel bir süreç olmanın ötesinde toplumun da etkileri bağlamında değerlendirmeliyiz. İnsanlar kendi bireysel kimliklerini biçimlendirirken küresel düzeydeki toplumsal etkilere açık bulunmakta bu faktörlerin etkilerinin artırılmasında da rol almaktadırlar.

Her kişinin bireysel kimliğinin iki ana boyutu vardır. Kolektif kimliklerinin keşişimi olan bir kolektif boyut ve kolektif kimliğin temelini oluşturmayıp, toplumsal ve ahlaki olarak önemli diğer özelliklerden – zekâ, cazibe, hırs, akıl - oluşan kişisel bir boyut.

Kimliğin bu iki boyutu arasındaki ayırım, deyim yerindeyse sosyolojik olmaktan çok, mantıksal bir ayırımdır (Taylor, 2005, s.147).

Bireyin var olabilme mücadelesi yaşamının temel unsurları ile ilişkilidir.

Ben varsam, benim bir gölgem de vardır. Jung öyle dememiş mi? “Herkes bir gölgeye sahiptir.” Bu gölge ile ne kadar az yüzleşirsek, kendimizi o kadar tanımamış oluruz. Böylece “gölge”, bilinçle kabul edilemez ve dışarıya, diğer insanlara yansıtılır. İnsan kendi gölgesiyle yüzleşip hesaplaşmayı öğrenirse, dünya için gerçek bir şey yapmış olur, “hiçlik” kalkar ortadan. “Var olurum” o zaman. “Ben varsam”, “var olmama” ya da son vermiş olmaz mıyım? İnsanın toplum içinde var olabilmesi ve grup üyeliğini sürdürebilmesi için, gölgesindeki hayvansı eğilimleri bastırması, böylece güçlü bir “persona” geliştirmesi gerekir. Bu anlamda “persona”, toplum tarafından kabul edilebilmek için insanın dış dünyaya karşı taktığı maske ya da takındığı kimliktir (Samurçay, 2008, s.243).

İnsan, kendine yabancılaşmadan, dünyaya yaklaşabilirse “var”dır. Bu anlamda “var olmak”, “hiçlik” kavramını ortadan kaldıracaktır kuşkusuz.

Hegel’in söylediği gibi, “insanoğlu kendi aklının olanaklarını ve gücünü tahmin bile edemez”. Var olabilmek için kendisini, kendi olanaklarını en küçük ayrıntılarına kadar gözden geçirmesi, “Diğeri” ni de küçümsemeden, kıskanmadan tanımaya çalışması gerekir (Samurçay, 2008, s.244).

Bireyin edindiği deneyimler, diğer bireylerin davranışları ve tutumları karşısında takındığı tavır sonucu benlik değerinde artma veya azalma sözkonusudur. Bireyin kendi varoluşunu sorgulaması, toplum içerisinde ki bireylerarası ilişkilerde

güçlenmenin tersine azalma gözlenmesi bireylerin soyutlanarak bir başka ifade ile yabancılaşması sonucunu meydana getirmektedir.

Bireyler güncele uygun sosyal maskeler takınmakta kimliklerde değişim sözkonusu olmaktadır. Bireyin kendisine sunulan değerler nedeniyle etkisizleşmesi sonucu doğmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin toplumu dönüştürmedeki etkisi sonucu bilginin dijitalleşmesinin araç olarak kullanılması ve imajların medyanın etkisi ile beraber küresel dünyaya sunulması beraberinde seçimlerinde özgür olduğunu düşünen kitleler oluşturmaktadır. Bu bağlamda satın alınabilir değerlere bağlı olarak yeni kimlikler meydana gelmektedir.

Çok farklı kimlikleri bünyesinde bulunduran bireyler tutarlı ve değişkenliği olmayan bir yapıya sahip olmalarının etkisi sonucu kimliksizleşmektedir. Aynılaştan bireyler, imajlar yoluyla kendisine sunulan, dayatılanlar içerisinde seçim yapmakta bu ise bireyin kendi seçim özgürlüğünün ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaktadır.

Kimliklerin maruz kaldığı bu etkileşimler, birey ve toplum üzerinde yapısal değişikliklere neden olmakla birlikte bireylerin tüketici nesnesine dönüşmesine katkıda bulunur.

Birey, farklılıklarının bilincinden uzaklaşarak kendisine sunulanı sorgusuzca alıp tüketen sessiz yığınlara dönüşmektedir.

Bireyin kendine özgü olan kendi deneyimleri ve etkileşimleri sonucu kendi içinde keşfettiği bir kimlik oluşumu vardır. Kişinin kendi değer yargılarının, iç hesaplaşmalarının etkisi sonucu meydana gelen bu bireysel kimlik yalnızca bireyin kendi duygu ve düşüncelerinden oluşmamakta çevresiyle ve başkalarıyla karşılıklı oluşturduğu etkileşim sonucu meydana gelmektedir. Bu bağlamda her an değişebilen hareketli, dinamik, sürekli yeniden kurulan ve değişme potansiyeli barındıran bir oluşumdur.

Modern dünya sisteminde bireylerin benzer özellikler göstermesi kimlik kavramı üzerinden kaygı oluşturmaktadır. Kültürel kimliklerin modernleşme sürecinde yaşam tarzlarında gelinen nokta tek tip profil oluşumudur. Bu bağlamda bireylerin entelektüel ve ahlaki sorgulamalarında ki zayıflama ile paralellik göstermektedir diyebiliriz.

Bireyler meta üretimi ile yönetilen bir dünyada yaptığı şeye ve kendisine yabancılaşma eğiliminde olmaktadır.

İnsanın yabancılaşması çalışma ve üretim yüzünden doğadan ayrılmasıyla başlar. İnsan çalışarak, “kendi bilincinde olduğu gibi yalnız düşünsel açıdan değil, gerçek hayatında da kendini iki yanlı yapar ve kendini kendi yarattığı bir dünya içinde düşünür...” (Karl Marx). İnsan, doğayı ve çevresindeki bütün dünyayı üstünlüğü altına alma ve değiştirme olanağı arttıkça, kendini, yaptığı işte gitgide bir yabancı olarak görür, kendi emeğinin ürünü olan nesnelere çevrili olduğunu, bu nesnelere de artık onun denetiminden çıkma, kendi başlarına buyruk olma eğiliminde olduklarını anlar (Fischer, 1995, s.80).

“Birey bir topluluğun içinde olmasından çok tekliliğini, benzersizliğini algılayan kişidir. “Ben” ifadesi “biz ötekiler”inkinden daha güçlü olur. Birey artık gruba bağlılık formülünün içinde yer almaz; tekilliğini, zihinsel bağımsızlığını ortaya koyar. Kendisini öyküsünün yaratıcısı gibi hisseder”(Breton, 2018, s.29).

3. SANATÇI ÖRNEKLERİ

3.1. Kutluğ ATAMAN

“Uyuyan Martin” adlı video yerleştirme.

Karanlık bir oda içerisinde çok küçük boyutlarda yatak üzerine yansıtılan uyuyan çıplak erkek figüründen oluşmaktadır.

Uyku kavramı üzerinden hareketle kimliklerin etkisizleştirilmesi ve bireysel kimliğin eylemsizliğine vurgu yapmaktadır.

Bireyin gelişimi durağan olmayan bir süreçtir. Ancak birey farkındalığını geliştirdiği sürece varoluşunu ve kendine özgü bütünlüğünü keşfederek kimlikli varlıklar olarak kendi gösterebilir diyebiliriz.

Resim 3.1. Kutluğ Ataman, “Uyuyan Martin”, 1999, video yerleştirme.

3.2. George SEGAL

George Segal, heykellerini kümes teli ve branda gibi malzemeleri alçı ile kaplayarak oluşturmaktadır.

“İçinde insan yerine beyaz alçı figürler bulunan, gündelik hayattan gerçek nesnelerin olduğu sıradan dekorlara benzeyen ortamların yaratıcısı. Segal, modelleri mumya gibi alçıya batırılmış bandajlar sardığı, canlı insanlardan yapar. Günlük hayatın yalnız anonimliğinin duygusal ve güçlü çağrışımı” (Cumming, 2008, s.454).

Resim 3.2. George Segal, “Elinde Çene ile Wendy”, 1982, 36,2 x 25,72 x 21,59 cm.

Resim 3.3. George Segal, “Bir Sandalyede Kız”, 1970, 91,4 x 61 x 30,2 cm.

George Segal’ın eserlerinde yüzeylerin sade oluşu, basit biçimlerin pekiştirilmesi açısından Minimalizmi düşündürmektedir. Segal’ın çalışmalarında renk kullanımının dışında ışık kaynağına da kompozisyonlarında yer verdiğini görmekteyiz.

Beyaz alçılı sargıda yapılan çalışmalarında sessizliğin ön planda yer aldığını belirtebiliriz. Bu durum izleyicinin düşünmesinde etken olmaktadır. Bu sessizlik karşısında birey olarak izleyicinin kendi içindeki boşluğu hissetmesinde rol oynamaktadır.

3.3. Andy WARHOL

“Serigrafi tekniğiyle yaptığı resimlerinde seri üretilmiş tüketim nesnelerini, Marilyn Monroe gibi film yıldızlarını ya da gazete sayfalarından olay fotoğraflarını yine seriler halinde ele alan Warhol, Amerikan yaşam tarzına ayna tutmuş, kitle kültürünün çeşitli cephelerini ifadesiz bir mesafelilik içinde yansıtmıştır” (Antmen, 2016, s.165).

Resim 3.4. Andy Warhol, “Marilyn İki Kanatlı Tablo”, Marilyn Diptych, 1962

Andy Warhol bu çalışmasında ölüm ve ün kavramları üzerinde durmaktadır. Çalışmada kullanılan sol taraftaki canlı renkler Marilyn’in canlılığını yansıtmaktadır. Buna karşın siyah ve beyazın kontrast olarak yer alması yüzeydeki solma etkisi ile beraber Marilyn’in ölümünü simgeler niteliktedir. Bu anlamda Marilyn’in solup gitmesi ile özdeşir diyebiliriz. Bu bağlamda, bireyin kendini varedilme mücadelesinde silikleşerek bilinçli olma durumundan uzaklaşarak kimliksiz bireyler olması noktasında örtüşmektedir.

3.4. Gillian WEARING

Gillian Wearing, yarattığı maskeler ve performansları ile eserlerinde bireylerin değişime uğrayan davranış biçimlerini yansıtır diyebiliriz. Çalışmalarının ana unsuru bireyin iç dünyasında meydana getirdiği olgular ve benimsedikleri durum arasında ki uyumsuzluklar yer alır.

Resim 3.5. Gillian Wearing, “Maske ve Ayna Arasında”, 2017

Gillian Wearing, bu çalışmasında bireyin özel yaşam alanında yer almadığımız zaman, o kişinin gerçek yüzünün tanınamayacağı ifadesini bulmuştur. Bu bağlamda, bireyler çoğunluklu olarak kendine yakın karakterlere bürünerek bir anlamda benliklerini maskeler takınarak ortaya koymaktadırlar. İnsan doğası gereği karmaşık bir yapıya sahiptir. Gillian Wearing’e göre; çalışmalarında yer alan maskelerde ki göz çukurlarının bulunduğu bölgenin özellikle kesilerek çıkartılmamış olması maskenin nerede bittiğinin ve derisinin nerede başladığının görünüyormuş olmasının önem kazanmasındadır. Bu noktadan hareketle gözler, çalışmada görüntüde en etkili drama unsurunu oluşturmaktadır. Gözlerin izleyiciye bakması noktasında gözlerin sanatçıya mı yoksa maskeye mi ait olduğu düşüncesinde gidip gelmesidir.

3.5. Nikki S.LEE

Nikki S. Lee, fotoğraf ve video ile oluşturduğu eserlerinde kimlik kavramını araştırmaktadır.

Resim 3.6. Nikki S.Lee, “Katmanlar”, New York 2, 2007

Nikki S.Lee, “Katmanlar” isimli çalışmasında kendi portresini üç farklı sanatçının saydam kâğıda çizmesini gerçekleştirir. Yapılan çizimleri üst üste yerleştirmesinin ardından detayların net olarak ortaya çıkmasını sağlamak için ışık kaynağı ile görüntü fotoğraflarır. Çizimlerin oluşturduğu katmanlar aracılığıyla ortaya çıkan görüntü algı sorularının ortaya çıkmasında rol oynar. Bu bağlamda algıladığım “ben” ile başkalarının algıladığı “ben” kavramı arasındaki ilişki sorgulanma niteliğindedir. Ben kimim? kavramı üzerinde de düşündürücüdür.

4. ARAŞTIRMANIN UYGULAMA ANALİZLERİ

“Bir Problem Olarak Güncel Sanatta Kimlik Okumaları” adlı bu tez çalışması için yapılan uygulama çalışmalarının içeriği bireyin bilinçli olma durumu ile bilinçsizliğinin ilişkisinde anlam bulmuştur. Araştırma kapsamında uygulanan projeler gelişim süreci içerisinde iki aşamadan oluşmaktadır. Her bir proje konuya dair saptamaları amaçlamaktadır. Kimlik kavramı ile örtüşen özgün bir biçeme ulaşılmaya çalışılmıştır.

Başlangıç projesindeki uygulama çalışmalarında; yüzümüz kimliğimizin ana odağı kapsamındadır. Yüzü her bireyin iletişim kurduğu ana unsur olarak nitelendirebiliriz. Bu anlayış çalışmaların esin kaynağında yer almaktadır.

Uygulama çalışmalarında yer alan maskelerin aynı olması anlayışı, bireylerin kendine özgünlüğünü gerçekleştirememesi ile örtüşmesindedir.

“Ben, ben olduğum ölçüde benim ve sen de sen olduğun ölçüde sensin” (Funk, 2007, s.12).

Çalışmalarda papier mache tekniği ile masklar oluşturulmuştur.

Resim 4.1. Hatice Güven, Modelden oluşturulan alçı kalıp, 18x20cm.

Uygulama çalışmalarında aljinat heykel ve kalıp tozu, kraft kâğıdı, tutkal, akrilik boya, çeşitli renklerden oluşan ip, şeffaf silikon gibi malzemeler kullanılmıştır. Bu

uygulama çalışmalarında tuval üzerine boyama tekniği ile birlikte çeşitli malzemelerin kullanılmasıyla beraber resimde rölyef etkisi de görülmektedir.

Kâğıt malzemenin seçilmesi, bu proje kapsamında hedeflenen kâğıda dayanıklılık kazandırarak yeni bir form vermeyi başarabilmektir. Maskelerin kullanımı dışavurumcu etki kapsamında değerlendirilmektedir.

Yapılan uygulama çalışmalarında, George Segal'in çalışmalarından etkilenme sözkonusudur. George Segal'in yapıtları canlı modelden kalıp uygulaması yöntemi ile gerçekleştirilen alçı heykelleri kapsamaktadır. Bu eserler tek figür olabildiği gibi gruplardan oluşan kompozisyonları içermektedir. George Segal'in eserlerinde yer alan figürleri çağdaş insanın yalnızlığını ve varolabilme mücadelesinin aktarımı biçiminde değerlendirebiliriz. Çalışmalarında teknik anlamda canlı modelden kalıp oluşturma noktasında benzerlik olduğunu belirtebiliriz (Resim 4.1).

Resim çalışması ile birlikte heykel çalışmalarının birbirlerine kaynaklık ettiğini de ifade edebiliriz.

Uygulama çalışmalarında Andy Warhol'un çalışmalarından etkiler görülebilmektedir.

Warhol'un çalışmaları içinde bulunduğu sistemin ortaya konulması adına gerçekleştirilen eserlerden oluşmaktadır. Warhol'un eserlerinde tüm bireylerin aynı görünme ve davranmaya yönelim göstermesinin etkileri kendini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, çalışmalarında (Resim 4.4, Resim 4.10) yer alan maskelerin aynı birimin tekrarı algısının tersine bireylerin birbirlerine benzeme eğilimi içerisinde olması noktasından hareketle bu artışın önemine vurgu amacı taşımaktadır.

Warhol'un Marilyn Monroe portrelerinden oluşan eserlerinde birbirinin aynı kimliklere sahip bireylere dönüşmekte olan kitleleri simgelemektedir diye tanımlayabiliriz.

Resim 4.2. Hatice Güven, “Kurgu Özgürlük”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.

Resim 4.3. Hatice Güven, “Kurgu Özgürlük”, 2019, Uygulama aşamasından kesit.

Resim 4.4. Hatice Güven, “Kurgu Özgürlük”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm.

Resim 4.4. “Kurgu Özgürlük” adlı çalışmada maskeler kompozisyonda bireyin içerisinde bulunduğu sistemin etkilerine gönderme niteliğinde düşünülmüştür.

Her birey bir gölgeye sahiptir. Maskelerle gerçekleştirilen çalışmalarda bu anlamda önemli bir unsur olarak gölgeler nitelik taşımaktadır. Bireyin kendini varoluşunu gölge ile ilişkilendirebiliriz. Bireyin gölgesi ile yüzleşebilmesinin sonucu olarak kendimizi tanımamız ve değer olarak var edebilmemiz önem arz etmektedir.

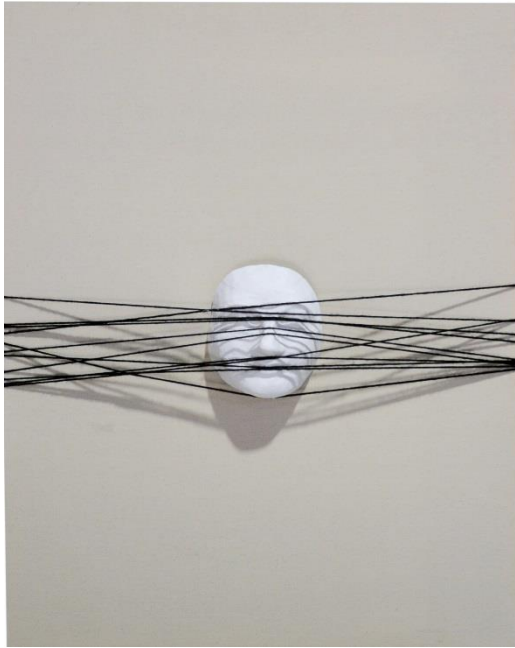
Ön planda merkezde yatay olarak yer alan maskeler düzlemde resmin derinliğini yüzeye yansıtmaktadır. Maskeler ile rölyef etkisi sağlanmıştır.

Kompozisyon alanının büyük bir bölümünü kaplayan mavi renk uygulaması özgürlük kavramı bağlamında düşünülmüştür.

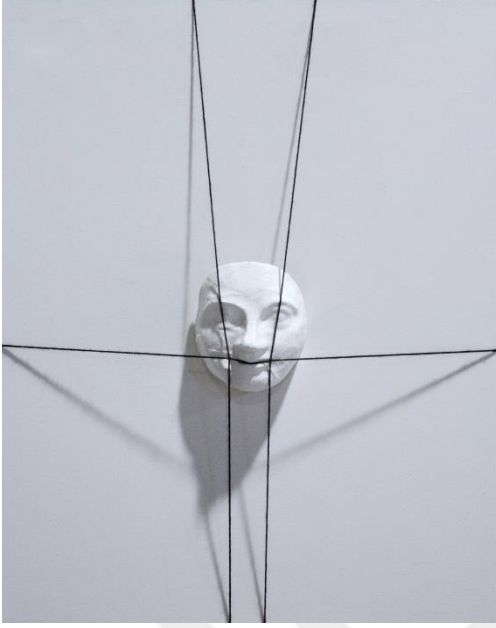
Bireyin içinde bulunduğu sisteme gönderme niteliği taşıyan iplerle sarmal bir kompozisyon içerisinde bulunan merkezde yer alan maskelerin direnci söz konusudur.

Resim 4.5. Hatice Güven, “Siyah Sessiz ıglık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.

Resim 4.6. Hatice Güven, “Siyah Sessiz ıglık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Deneysel uygulama araştırması.

Resim 4.7. Hatice Güven, “Siyah Sessiz Çılgılık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik,100x80 cm.

Resim 4.7. “Siyah Sessiz Çılgılık” çalışmasının kurgusu, orta merkezde yer alan maskenin kendi doğası içerisinde özgün kalabilme çabası açısından önemlidir.

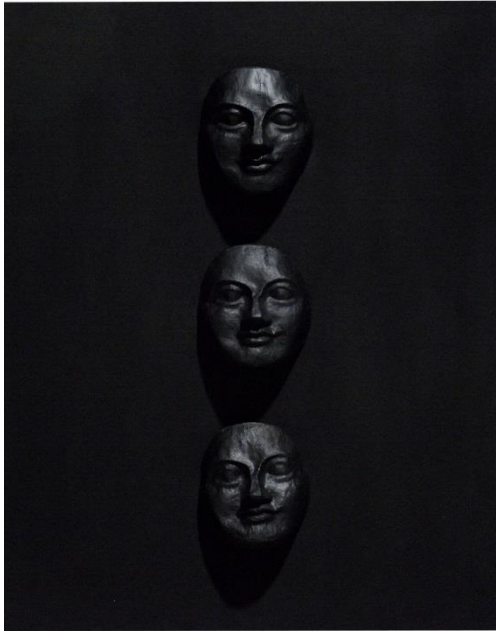
Çalışmanın bütünü oluşturulan beyaz renk kullanımının yanısıra yatayda ve dikeyde kullanılan siyah renk maskenin nesnel anlamın sorgusu niteliğindedir.

Kompozisyon genelinde kullanılan beyaz ve siyah renk düzlemde derinlik yaratmakta ve maskeyi ön plana çıkarmaktadır. Bir anlamda illüzyon yaratmaktadır.

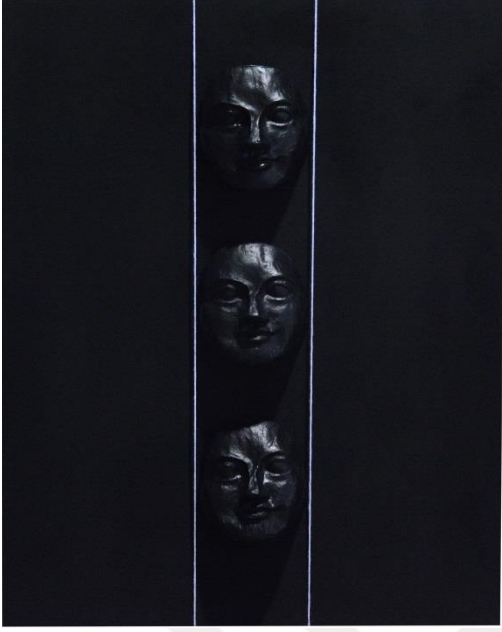
Kullanılan renklerdeki zıtlıklar, bireylerin değişkenlik gösteren kişiliklerini çağrıştırmaktadır.

Resim 4.8. Hatice Güven, “Karanlık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.

Resim 4.9. Hatice Güven, “Karanlık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.

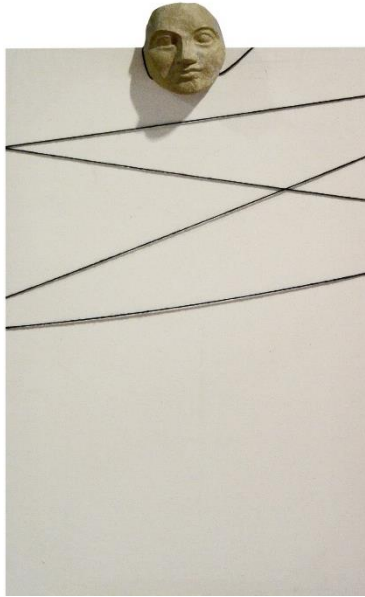

Resim 4.10. Hatice Güven, “Karanlık”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 100x80 cm.

Resim 4.10. “Karanlık” adlı çalışma, kurgusal mekânda betimlenen maskeler ile kompozisyonun bütününde kullanılan siyah renk uygulaması bireyin içerisinde kendi olarak varlık gösteremediği alanlarla ilişkili olarak düşünülmüştür. Buna karşın bireyin tek tipleşmesinin ifadesi niteliğinde düşünülerek maskeler kurgulanmıştır. Dikeyde kullanılan kompozisyonda yer alan maskeler ise durağan yapıya devinim kazandırmaktadır. Kompozisyonun dikeyinde kullanılmış olan beyaz renk ışık etkisi ile merkezden dışa yönelim hissi oluşturmaktadır. Bireylerin bulunduğu durum içerisinde kendini varlık olarak gösterebilmesi bağlamında değerlendirmeye çalışılmıştır.

Resim 4.11. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm. Uygulama aşamasından kesit.

Resim 4.12. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm. Deneysel uygulama araştırması.

Resim 4.13. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm. Deneysel uygulama araştırması.

Resim 4.14. Hatice Güven, “Aktive Olmamış Potansiyel”, 2019, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 110x80 cm.

Resim 4.14. “Aktive Olmamış Potansiyel” adlı çalışmada orta planda yer alan maske birey ve etkileşim içerisinde bulunduğu yaptırımlar ilişkisi içerisinde düşünülmüştür. Birey yer aldığı sistem içerisinde bilinç ve farkındalığındaki potansiyelini ortaya koyabildiği oranda yaşam biçimindeki yönlendirmelerin etkisinden uzaklaşabilmektedir.

Kompozisyon alanının büyük bir kısmını kaplayan kırmızı renk değeri irade ile özdeşlik göstermektedir. Kırmızının kroma değeri dikey olarak kullanılan mavi değeri ile bölünmüşlüğü belirginleştirmekte ve resmin genelinde yer alan yalın dokuya karşın resmin ritmini hareketlendirmektedir.

Araştırma uygulamalarının ikinci kategorisini fotoğraf tekniği ile ifade bulan görseller oluşturur. Teknik olarak farklılık gösteren çalışmalarda anlamsal açıdan bakıldığı zaman bireyin bilinçli olma noktasından uzaklaşarak kimlik olgusunun karmaşık yapısı yansıtılmaya çalışılmıştır. Uygulama çalışmalarında çağın dinamizmi olan dijital teknolojiye de faydalanılarak yeni bir ifade biçimine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Resim 4.15. Hatice Güven, “Karmaşa”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.

Resim 4.15. “Karmaşa” adlı çalışmada yer alan her iki figürün ip sarmalının içinde yer alması bireyin nesnel kimliği ile ilişkilendirilmesine yöneliktir. Bireyin içerisinde bulunduğu koşullarda kendini kuşatan etkenler karşısında var olabilme çabası olarak

düşünülmüştür. Figürlerin kendi yanslarıyla örtüşmesi dolaylı etkileşim içerisinde yer almalarını meydana getirebilmektedir.

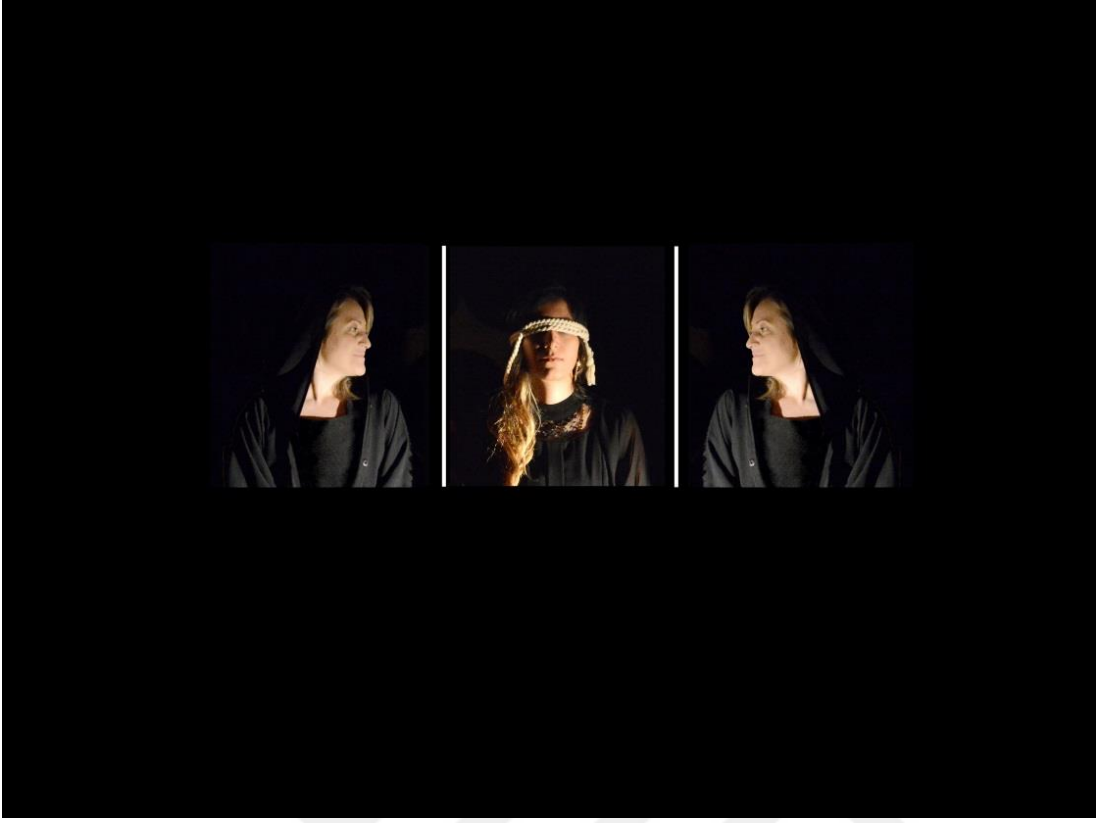
Resim 4.16. Hatice Güven, “Kendini Arayış”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.

Resim 4.16. “Kendini Arayış” adlı çalışmada merkezde yer alan gözleri ve bedeni iplerle sarmalanmış bulunan figürde gözler önemli bir vurgu unsuru olarak değerlendirilmektedir. Kompozisyonda yer alan figürün gözlerinin iplerle bağlanmış olması bireyin içerisinde bulunduğu sistemsel koşullarının ifade aracı olarak düşünülmüştür. Kompozisyonda yer alan diğer figür ise bireyin yüzlerinin dışa dönmesi sonucu bilinçli olma durumundan bilinçsizliğe uzanarak kendine bakar görünürse de farkındalıktan uzak olmanın sonucu kendilerini görmez olurlar. Bu bağlamda kendini ortaya koyamayan birey başkalarında kendini hayal ettiği gibi görmenin sonucunda yüzünün arkasında kendi yalnızlığıyla buluşur. Çalışmamda, Gillian Wearing’in maske kullanarak gerçekleştirdiği eserlerinde gözler önem taşımaktadır (Resim 3.5.). Kendi çalışmamda esin kaynağı oluşturmaktadır. Çalışmamda figürde kullanmış olduğum ip sarmalları ifade unsuru olarak düşünülmüştür.

Resim 4.17. Hatice Güven, “Dönüşüm”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.

Resim 4.17. “Dönüşüm” adlı çalışmada kompozisyon figürün kendisi ile yüzleşme kurgulamasını kapsar. Birey ancak kendi kimliğini sergileyebilme bilinçliliğine sahip olduğu zaman varlık gösterebilmektedir. Bireyin farkındalığının ve dönüşümünün sınırı yoktur.

Resim 4.18. Hatice Güven, “Benzersiz”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.

Resim 4.18. “Benzersiz” adlı çalışmanın kurgusunda kompozisyonda orta merkezde yer alan figür bireyin içinde yer aldığı sistemin etkileri sonucu bireyselliğini kaybetme ile karşı karşıya kalabilme ilişkisi açısından değerlendirilmektedir. Sağ ve sol dış merkeze doğru yerleşim gösteren her iki figürde ise bu sistemin etkilerinin içerisinde yer almamanın yanısıra kendi bireyselliğini, benzersizliğini ortaya koyabilmesinin sonucu zihinsel bağımsızlığını sergilemesinin vurgusu yer alır.

Resim 4.19. Hatice Güven, “Kayboluş”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.

Resim 4.19. “Kayboluş” adlı çalışmanın kurgusunda bireyin dünya ile olan ilişkisi açısından bakıldığı zaman varoluşsallığın gösterilemediğini ortaya koymaktadır. Benliğin gerçekliği sözkonusu olamamıştır.

Resim 4.20. Hatice Güven, “Derin Sessizlik”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.

Resim 4.20. “*Derin Sessizlik*” adlı çalışmanın kurgusunda yer alan figür, yönlendirmelerin ve kendi gerçekliğini ortaya koyamamasının faktörü olan etkenlerin sembolü niteliğindeki ip sarmalının içinde yer almaktadır. Yarı karanlık içerisinde yer alan yüzün ve bedenın gerili sarmal içerisindeki konumu bireyin öznelliğini koyamamasının göstergesi niteliğindedir.

Resim 4.21. Hatice Güven, “Bilinçsiz Boşluk”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.

Resim 4.21. “*Bilinçsiz Boşluk*” adlı çalışmanın kompozisyonu içerisinde yer alan figürler, kendi benliklerinde barındırdıkları farklılıkların ve renklerin ayrımında olmadan bulunduğu toplumsal kalabalığın içinde eriyip gitmesi kendi nesnelliğini ortaya koyamamasının sorgusu niteliğindedir. Kimliğin yitirilmesi gerçekliği ile karşılaşma söz konusudur.

Resim 4.22. Hatice Güven, “Kutsal Öz”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.

Resim 4.22. “Kutsal Öz” adlı çalışmada bireyin tek olması noktasından hareketle varolabilme yetisini görünmez kılmak ayırt edici belirgin özelliklerinin yok edilmesi sonucunda birey tekilliğini kaybederek varlığını ortaya koyamamaktadır.

Resim 4.23. Hatice Güven, “İçindekiler”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.

Resim 4.23. “İçindekiler” adlı çalışmanın kompozisyonunda yer alan figürler beden imgesi üzerinden kurgulanmıştır. Orta merkezde yer alan figürlerin ters ışık kaynağı uygulanması sonucu elde edilen görüntüsü bireysel farkların ortaya koyulamamasının neticesinde seçimlerinin kendisine ait olmadığı koşulların bireyi yadsımasının göstergesidir. Çalışmada yer alan bireylerin bedenlerinin karanlık alanda yer alması bireyin tanınmaz biçime gelmesi ile örtüşmektedir.

Resim 4.24. Hatice Güven, “Direniş”, 2019, Fotoblok baskı, 50x70cm.

Resim 4.24. “Direniş” adlı çalışmada kompozisyonda ön planda yer alan sandalye ve üzerindeki ip toplumsal anlamda bireyin varoluşunu gerçekleştirmesini yadsıyan kurallar ve etkenlerin görüntüsünü amaç edinen bakış açısını sunmaktadır.

Arka planda yer alan figürün gölgesi, bireyin varlığının ortaya konulamaması, tekdüze sistemde yer almayarak belleksiz bir şekilde yitip gitmenin tersine bedeninde sahip olduğu değerleri sunmasında yatar.

Resim 4.25. Hatice Güven, “Öze Çağrı”, 2019, Fotoblok baskı, 70x50cm.

Resim 4.25. “Öze Çağrı” adlı çalışmada birey kendini var edebildiği ölçüde kendisidir. Sahip olduğu değerleri ortaya çıkarabildiği oranda varlık gösterebilmektedir. Bu bağlamda birey olarak egemenliğini gösterebilecektir. Çalışmada sol bölümde sistemsal faktörlerin ifade aracı olarak yer alan sandalyenin karanlık alanda belli belirsiz yer almasına karşın bireyin varlık göstermesinin temsili olarak sanatçı sanat eserinin öznesi ve nesnesi olarak yer almaktadır.

5. SONUÇ

“Bir Problem Olarak Güncel Sanatta Kimlik Okumaları” adlı bu tez çalışmasında güncel sanatta kimlik ögesinin araştırması sonucunda yeni bir ifade biçimi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Birey olarak benliğimizle çelişebilen var olan fikirlerimizde değişkenlikler ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda değişkenlik gösterebilen yapıya sahip olduğumuzun bilincine varmamız da önemli noktalardandır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde bireylerin aynışma noktasından hareketle geniş perspektiften bakılmaya çalışılmıştır.

Uygulama çalışmalarında ilham aldığım sanatçı eserlerinden meydana gelen etkilenme çalışmalarında kendime özgü olarak görüntüye taşıma çabasında saklı.

Geleceğe dair ne olacağını bilemediğimiz gerçeği ile yüzleşmenin neticesinde bulunduğumuz an içerisinde varolabilme gücünü gösterdiğimiz zaman kimlikli bireyler olmanın gerçekliğini sergileyebiliriz.

Çalışmaların izleyici ile buluşması noktasında her bireyin yüklediği anlam ve yorum farklılık göstermekle birlikte kendinden birşeyler katmaktadır. Onlara bakan yüzlerle tamamlanarak dünyamızı yansıtmayı amaçlanmakla birlikte etkileri izleyiciye bırakılmıştır.

KAYNAKLAR

- Antmen, A. (2016). *20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar* (Yedinci Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Breton, L.D. (2018). *Yüz Üzerine Antropolojik Bir Deneme* (çev. Orçun Türkay). (Birinci Baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Cumming, R. (2008). *Görsel Rehberler* (çev. Ayşe Işın Önel, Aslı Çetinkaya). (İkinci Baskı). İnkılâp Kitabevi.
- Fischer, E. (1995). *Sanatın Gerekliği* (çev. Cevat Çapan). (Sekizinci Baskı). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Funk, R. (2007). *Ben ve Biz Postmodern İnsanın Psikanalizi* (çev. Çağlar Tanyeri). (Birinci Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Samurçay, N. (2008). *Sanatta Psikanaliz* (Birinci Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Taylor, C. (2005). *Çokkültürcülük Tanınma Politikası* (İkinci Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnternet: <https://xoxodigital.com/post/4765/gillianwearing> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <https://lenscratch.com/2008/11/nikki-s-lee/> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Resim 3.1. <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/49965?locale=tr> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Resim 3.2. <https://www.theartstory.org/artist/segal-george> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Resim 3.3. <https://www.theartstory.org/artist/segal-george> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Resim 3.4. <https://www.arthipo.com/tr-tr/andy-warhol-iki-kanatli-tablo.html> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Resim 3.5. <https://www.ocula.com/artgalleries/maureenpaley/artworks/gillianwearing/between-mask-and-mirror> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Resim 3.6. <https://lenscratch.com/2008/11/nikki-s-lee/> adresinden 13.11.2019 tarihinde alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : GÜVEN, Hatice
Uyruğu : T.C.
e-mail : hatice-guv@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi G.S.E. Resim A.S.D.	2019
Lisans	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fak. G.S.E. Resim-İş Öğretmenliği.	2005
Ön Lisans	Ankara Üniversitesi Dörtüol S.H.M.Y.O	1997
Lise	Ankara Kalaba Lisesi.	1989

İş Deneyimi

Yıl	Yer
2008 devam ediyor	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları.
2008	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Opera ve Balesi.
1997	Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri.

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Fotoğraf, Grafik ve Animasyon programları.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

